

Halfjaarrapportage

College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

januari 2017 – juni 2017

Inleiding

Artikel 4, lid 2 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) bepaalt dat het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) eens per halfjaar, door tussenkomst van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), schriftelijk verslag uitbrengt over zijn werkzaamheden aan de Rijksministerraad (RMR), de besturen van de landen, de Staten van Curaçao en Sint Maarten en aan beide Kamers der Staten-Generaal van Nederland. In voorliggende halfjaarrapportage wordt ingegaan op de werkzaamheden van het Cft gedurende de periode van januari tot en met juni 2017.

Na een algemeen deel wordt de stand van zaken over de landen Curaçao en Sint Maarten toegelicht voor wat betreft de begrotingscyclus 2015-2017 en overige gerelateerde onderwerpen.

Algemeen

Er is in maart 2017 een akkoord bereikt tussen Curaçao, Sint Maarten en Nederland over de vereffening van de boedelscheiding van de Nederlandse Antillen. De concrete afwikkeling vindt de komende periode plaats.

Het eerste half jaar van 2017 heeft Sint Maarten te kampen gehad met grote ICT-problemen. Dit heeft ertoe geleid dat er geen goed beeld is ten aanzien van de ontwikkeling van de uitgaven in de eerste helft van het jaar. Er is geen financiële rapportage over het eerste kwartaal van 2017 opgesteld. De systemen van de belastingdienst lijken minder getroffen te zijn. Daardoor is er wel een beeld ten aanzien van de inkomstenontwikkeling. Sint Maarten heeft verdere vordering gemaakt met de afbouw van de betalingsachterstanden aan APS en SZV door overboeking van de ontvangen vereffeningsgelden. Op een ander onderdeel van de aanwijzing, hervorming van pensioenstelsel en gezondheidszorg, is relevante wetgeving nog niet aan de Staten aangeboden.

In de eerste maanden van 2017 leek Curaçao het jaar 2016 met een tekort af te sluiten vanwege nagekomen facturen. Uiteindelijk is door dividenduitkeringen vanuit enkele overheidsentiteiten het begrotingsjaar 2016 met een positief saldo afgesloten. Het eerste kwartaal 2017 valt tegen ten opzichte van de prognose. Dit is voornamelijk het gevolg van achterblijvende premie- en belastingopbrengsten. Ook zijn de premieopbrengsten van de sociale fondsen tegengevallen wat geleid heeft tot een extra onttrekking uit het schommelfonds. De ontwikkelingen bij deze posten dienen te worden gemonitord.

Het Cft heeft in maart een bezoek gebracht aan Sint Maarten en in juni aan Sint Maarten en Curaçao. Daarbij hebben de reguliere gesprekken plaatsgevonden met de minister van Financiën, de Raad van Ministers, de Staten en de Gouverneur. Op Sint Maarten is in maart een bezoek gebracht aan de Postal Service Sint Maarten en het Algemeen Pensioenfonds Sint Maarten (APS) en in juni aan de Sint Maarten Hospitality and Trade Association (SHTA). Daarnaast is in juni op Curaçao gesproken met de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur (GMN) met betrekking tot de ontwikkelingen bij Hospital Nobo Otrobanda (HNO). Ter gelegenheid van het afscheid van de voorzitter van het Cft, Prof. dr. Age Bakker is in juni een symposium georganiseerd met als thema 'Samen verder in het Koninkrijk.' Daarin zijn de mogelijkheden voor intensivering van de samenwerking in het Koninkrijk besproken, alsmede de noodzaak een duidelijke toekomstvisie neer te zetten voor het Koninkrijk. Tevens is afscheid genomen van het Cft-lid op voordracht van Curaçao, drs. Alberto Romero en het Collegelid op voordracht van Bonaire, St. Eustatius en Saba, Hyden Gittens, MAcc, CPA. Per 1 juli 2017 is de voorzitter van de Colleges, de heer prof. dr. Age Bakker opgevolgd door prof. dr. Raymond Gradus.

Daarnaast is per 1 juli 2017 de heer Hyden Gittens opgevolgd door Herbert Domacassé als Collegelid op voordracht van Bonaire, St. Eustatius en Saba.

Daarmee bestaat het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten per 1 juli uit prof. dr. Raymond Gradus (voorzitter), Sybilla Dekker (Collegelid op voordracht van Nederland) en mr. Maria van der Sluijs-Plantz (Collegelid op voordracht van Sint Maarten).

Begrotingscyclus Curaçao

Verantwoording 2016 en eerder

Het voorlopige resultaat over 2016 kwam op basis van de 1^e uitvoeringsrapportage (UR) 2017 uit op een tekort van ANG 30,8 miljoen. Het Cft heeft in het advies bij de 1^e UR aangegeven dat een eventueel tekort in 2017 en 2018 gecompenseerd dient te worden. In juni heeft de regering aangekondigd nog ANG 56 miljoen aan dividenden te zullen ontvangen, waarmee het begrotingsjaar alsnog met een positief saldo wordt afgesloten. Op basis van de Financiële maandrapportage (FMR) over de maand april is het concept saldo over 2016 ANG 24 miljoen positief. Het resultaat over 2016 wordt bij de jaarrekening definitief.

Op 23 april 2017 heeft het Cft de vastgestelde jaarrekeningen 2010 en 2011 ontvangen en op 31 mei is het advies hierop gepubliceerd. Aangezien inmiddels voortgang is gemaakt met de verbetering van het financieel beheer is de nadruk in het advies gelegd op die zaken die momenteel nog relevant zijn. Beide jaarrekeningen geven geen getrouw beeld van het vermogen en het resultaat en voldoen niet geheel aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Het Cft heeft voorgesteld om een plan op te stellen waarin de bevindingen van de SOAB en de ARC worden omgezet in verbeteracties en de voortgang daarvan wordt bewaakt, om zodoende zo snel mogelijk toe te werken naar een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening. Verder is benadrukt dat het verantwoordingsproces geoptimaliseerd dient te worden opdat toekomstige jaarrekeningen binnen de wettelijke termijnen worden behandeld en vastgesteld. De jaarrekening 2014 is nog niet van een advies voorzien door het Cft omdat het rapport van de Algemene Rekenkamer Curaçao (ARC) nog niet is opgeleverd. Hetzelfde geldt voor de jaarrekening 2015.

Uitvoering begroting 2017

De begroting 2017 is op 29 december 2016 vastgesteld en op 27 januari 2017 door het Cft voorzien van een positief advies. Wel is, net als in andere jaren, een algeheel voorbehoud op de kapitaaldienst gemaakt omdat deze naar de mening van het Cft nog steeds onvoldoende inzichtelijk is. Op 15 mei 2017 heeft het Cft de 1^e uitvoeringsrapportage (UR) tijdig ontvangen van Curaçao. Het Cft heeft geconstateerd dat de belastingopbrengsten tot en met maart tegenvielen ten opzichte van de prognose, terwijl de uitgaven in een hoger tempo dan de prognose verlopen. Ook signaleerde het Cft het risico dat volledige dekking op de gewone dienst van 2017 gevonden dient te worden indien Insel Air insolvent zou worden of een samenwerkingsverband aangaat in een constructie waarbij de schulden niet worden overgenomen. Het Cft adviseerde de regering daarom om de begrotingsuitvoering 2017 nauwgezet te blijven monitoren en om alvast aanvullende maatregelen te formuleren.

Op 13 april 2017 heeft het Cft het concept van de ontwerp-begrotingswijziging (ontwerp BW) over 2017 ontvangen. De ontwerp BW laat een positief saldo van de gewone dienst zien van ANG 5,0 miljoen en een tekort op de kapitaaldienst van ANG 5,0 miljoen. Daarmee is de begroting per saldo in evenwicht. De voornaamste mutaties in de ontwerp BW hebben betrekking op de bekostiging van de verkiezingen van ANG 2,1 miljoen en de dekking van de lening aan Insel Air van ANG 33,1 miljoen. Dit laatste gebeurt voor ANG 28,1 miljoen middels een herschikking binnen de kapitaaldienst en voor ANG 5 miljoen vanuit het positieve saldo op de gewone dienst. Aangezien het wegvallen van cruciale verbindingen volgens de regering een grote impact heeft op de sociaal-economische ontwikkeling van Curaçao, heeft de regering een gecalculeerd risico genomen met het verstrekken van de lening. Het Cft heeft geadviseerd om het risico op oninbaarheid van de lening aan Insel Air in te schatten en op basis daarvan te besluiten over

het vormen van een voorziening. De regering heeft aangegeven dat het risico op oninbaarheid van de lening aan Insel Air een punt van zorg is, welke gemonitord wordt door de overheid en de Commissie Insel Air, die de overheid adviseert over uitvoering van de leningsovereenkomst.

Curaçao kent aan het einde van het eerste kwartaal van 2017 een liquiditeitspositie van ANG 258 miljoen, inclusief ANG 153 miljoen bestemd voor HNO. De huidige liquiditeitspositie begint hiermee te dalen tot de ondergrens van een financieel gezonde waarde. Het Cft heeft wederom aandacht gevraagd voor de ontwikkeling van de liquiditeitspositie van Curaçao.

Vorbereiding begroting 2018

Curaçao is inmiddels begonnen met de begrotingsvoorbereiding 2018. Het Cft zal worden gevraagd om een artikel 11 Rft advies uit te brengen over de ontwerpbegroting. In de begrotingsvoorbereidingsbrief voor de begroting van 2018 verzonden op 31 mei heeft het Cft de minister van Financiën op de hoogte gesteld welke onderdelen naast de reguliere toetsing aan de normen van artikel 15 Rft in het bijzonder zullen worden betrokken bij de toetsing van de begroting 2018. Het Cft heeft geadviseerd om als onderdeel van het begrotingsbeleid het weerstandsvermogen te verhogen, de liquiditeitspositie van Curaçao te verbeteren en de kapitaaldienst meer secuur te begroten teneinde een realistisch beeld te schetsen van de investeringen die het aankomende jaar zullen worden gedaan. Daarbij adviseerde het Cft bij het opstellen van de begroting 2018 rekening te houden met een structureel houdbaar geachte leenniveau in de orde van circa ANG 60 miljoen (1% bbp).

Overige onderwerpen Curaçao

Sociale Fondsen

Het Cft heeft de afgelopen jaren gewaarschuwd voor de uitputting van het brede schommelfonds van de sociale fondsen. De jaarrekening van de SVb over 2016 toont aan dat er ultimo 2016 nog ANG 34 miljoen in het brede schommelfonds zat. Het saldo over de eerste 4 maanden 2017 van de sociale fondsen komt negatiever uit dan door Curaçao in de begroting 2017 was geprognosticeerd, vanwege tegenvallers bij de premieopbrengsten. Hierdoor is er over de eerste vier maanden per saldo ANG 15 miljoen onttrokken uit het schommelfonds. Indien de trend van tegenvallende premieopbrengsten door blijft zetten betekent dit dat het schommelfonds eind 2017 bijna is uitgeput en zullen mogelijk aanvullende maatregelen of extra dotaties aan het schommelfonds noodzakelijk zijn.

Collectieve Sector en rentelastnorm

Het totaal aan leningen en betalingsachterstanden van Curaçao bedraagt eind juni 2017 ruim ANG 2.360 miljoen (43% bbp). De rentelastnorm is per 2015 bepaald op ANG 117,75 miljoen. Deze norm geldt voor 2 jaar en is derhalve ook voor 2017 van toepassing. De rentelasten voor de collectieve sector zullen voor het jaar 2017 circa ANG 64 miljoen bedragen. Het beslag van de rentelasten onder de rentelastnorm bedraagt hiermee 54%. Daarmee voldoet Curaçao aan de rentelastnorm. De rentelasten van een nieuw aan te trekken lening in de tweede helft van 2017 zijn hierbij niet meegenomen. Bij de huidige lage rentevoet geeft de rentelastnorm een onvolledig beeld van de mogelijke, lange termijn implicaties van een stijgende rentevoet voor het voldoen aan de rentelastnorm. Voor de lange termijn wordt ook door het IMF voor kleine, open economieën een schuldquote van 40% bbp als houdbaar verondersteld. Curaçao heeft inmiddels een schuldquote die hierboven ligt, mede als gevolg van de eenmalige grote lening voor HNO. Extra waakzaamheid bij het aangaan van nieuwe leningen is derhalve raadzaam.

Hospital Nobo Otrobanda (HNO)

Zoals in eerdere rapportages aangegeven, heeft het Cft bijzondere aandacht voor de realisatie van het nieuwe ziekenhuis, HNO. Dit vanwege de omvang van het project en de mogelijke meerjarige budgettaire risico's voor de begroting. De focus van het Cft hierbij is een sluitende business case. Er heeft eind 2016 een algehele evaluatie van het project plaatsgevonden. Vooral nog lijkt de business case sluitend, maar een update zal dit moeten bevestigen. Bijzondere aandacht is vereist voor een ordelijke transitie van het bestaande ziekenhuis SEHOS naar HNO en naar afwikkeling van de schulden van SEHOS.

Overheidsentiteiten

In de afgelopen periode heeft het Cft zich enerzijds gericht op de analyse van de meest recente op verzoek ontvangen jaarrekeningen van overheidsentiteiten, en anderzijds op het monitoren van de voortgang van de uitvoering van de door Aquallectra N.V., het Analytisch Diagnostisch Centrum N.V. (ADC), het Curaçao Droogdok Maatschappij N.V. (CDM) en CPost International N.V. opgestelde herstelplannen. Deze vier entiteiten waren aan de hand van eerdere analyses aangemerkt als extra aandacht behoevend om risico's voor de begroting van Curaçao te mitigeren. Als gevolg van de monitoring door de verantwoordelijke ministers hebben de in dit kader opgestelde herstelplannen tot goede resultaten geleid bij met name Aquallectra N.V. en het ADC. Het plan van de CDM om een strategische partner te vinden is begin 2017 met de overname door Damen Shiprepair Curaçao

werkelijkheid geworden. In het geval van CPost heeft de regering aangegeven dat een netto vergoedingssysteem is geïntroduceerd waarmee de bedrijfsvoering gegarandeerd zou moeten zijn. Het Cft is nog in afwachting van een vernieuwd plan van aanpak.

Tijdens de eerste pilot om aan de hand van een risicoanalyse eventuele consequenties van de financiële situatie van overheidsentiteiten voor de begroting van Curaçao in kaart te brengen, werden alleen de jaarrekeningen van overheidsvennootschappen meegenomen. Deze pilot is inmiddels uitgebreid tot een aantal geselecteerde stichtingen. De jaarrekeningen van deze stichtingen zijn reeds opgevraagd bij Curaçao. De analyse van de (te) ontvangen jaarrekeningen zal de komende periode worden voortgezet. Indien nodig worden in samenwerking met het ministerie van Financiën gesprekken ingepland om tot herstelplannen te komen voor die entiteiten waarvoor geldt dat hun financiële situatie een risico vormt voor de begroting. Tijdens de collegereis in juni is ook de noodzaak gewisseld van een vastgesteld dividendbeleid, waarbij rekening dient te worden gehouden met de lange termijn investeringen, draagkracht en stabiliteit van deze entiteiten.

Financieel Beheer

In de 1^e uitvoeringsrapportage 2017 blijkt dat er een grote hoeveelheid uitgaven is gedaan die in de 4^e uitvoeringsrapportage 2016 nog niet werden voorspeld. Een deel daarvan is te wijten aan onvolkomenheden in het financieel beheer. In de uitvoeringsrapportage wordt over een vijftal prioritaire indicatoren gerapporteerd over de voortgang van de diverse verbetertrajecten voor financieel beheer. Veel inzet wordt gepleegd op het inlopen van oude belastingschulden, al blijft de daadwerkelijke inning hiervan achter. Tijdens de afgelopen Financieel beheerdag, die het Cft heeft georganiseerd voor de 'financials' bij de overheid van Curaçao, is onder meer gesproken over de planning van een nieuwe PEFA-inventarisatie om op deze wijze de laatste stand van zaken te hebben van de verbetering van het financieel beheer. Daarnaast is toen ook het Stappenplan aan de orde gekomen op welke wijze in de toekomst tot een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening gekomen kan worden. Hierover dient nog nadere overleg plaats te vinden om tot overeenstemming te komen.

Begrotingscyclus Sint Maarten

Jaarrekening 2015

Het Cft heeft op 26 januari 2017 de door SOAB en de Algemene Rekenkamer gecontroleerde jaarrekening 2015 ontvangen. De jaarrekening presenteert een tekort op de gewone dienst van ANG 18,4 miljoen. Het tekort wordt enerzijds veroorzaakt door het afwaarderen van overheidsdeelnemingen (ANG 14,2 miljoen) en anderzijds door een tekort op de exploitatie (ANG 4,2 miljoen). In zijn reactie op de jaarrekening heeft het Cft aangegeven dat het cumulatieve tekort over de periode 2010-2015 als gevolg van het gepresenteerde resultaat uitkomt op ANG 64,8 miljoen. Aangezien ter uitvoering van de aanwijzing ANG 64,0 miljoen in de meerjarenbegroting is opgenomen hoeft slechts ANG 0,8 miljoen additioneel in de begroting 2017 verwerkt te worden middels een begrotingswijziging. De jaarrekening 2015 is nog niet formeel goedgekeurd door de Staten noch vastgesteld door de Gouverneur. Ook de jaarrekeningen 2012, 2013 en 2014 zijn nog niet behandeld en vastgesteld, ondanks het streven van het ministerie van Financiën deze jaarrekeningen begin 2016 te behandelen.

Het Cft heeft diverse malen het bestuur van Sint Maarten gewezen op de noodzaak van het tijdig en volledig doorlopen van de gehele begrotingscyclus, inclusief verantwoording. Alleen op die manier kan de Staten haar budgetrecht ten volle uitoefenen. Daarnaast zijn de uitkomsten van voorgaande begrotingsjaren van belang voor het opstellen van nieuwe, realistische begrotingen. Eventuele tekorten dienen gecompenseerd te worden en tevens kunnen de gerealiseerde uitgaven als uitgangspunt dienen voor volgende begrotingsjaren. In dat verband heeft het Cft meermaals de Staten geadviseerd de jaarrekeningen over de afgelopen jaren te behandelen, vast te stellen en toekomstige jaarrekeningen sneller op te leveren.

Verantwoording 2016

Op 1 februari 2017 heeft het Cft de voorlopige realisatiecijfers over 2016 ontvangen. Het oorspronkelijk begrote saldo op de gewone dienst bedroeg ANG 25,3 miljoen positief. Sint Maarten verwacht inmiddels op basis van de laatste cijfers een overschot van ANG 26,4 miljoen te realiseren. Hiervan is ANG 20,0 miljoen bestemd voor het compenseren van tekorten uit voorgaande jaren. De hieruit voortvloeiende liquide middelen dienen te worden aangewend voor het oplossen van de betalingsachterstanden, conform de aanwijzing. De realisatie van de begroting is gedurende 2016 in grote mate afhankelijk geweest van incidentele inkomsten. Gelet op de voorlopige cijfers lijkt de begroting 2016 alsnog gerealiseerd te zijn, echter is het karakter van de gepresenteerde cijfers, mede als gevolg van de eerder gesignaleerde ICT-problematiek, nog te prematuur om hier definitieve conclusies over te trekken. Het Cft heeft om die reden geadviseerd zo spoedig als mogelijk de jaarrekening op te stellen en deze door de accountant te laten controleren zodat meer zekerheid kan worden verkregen bij de voorlopige cijfers.

Uitvoering 2017

Op 19 januari 2017 heeft het Cft de door de Gouverneur vastgestelde begroting 2017 ontvangen. De begroting is daarmee wederom niet tijdig vastgesteld. Op 1 februari 2017 heeft het Cft zijn advies conform art. 12 Rft op de vastgestelde begroting uitgebracht en geoordeeld dat deze in overeenstemming is met de normen uit artikel 15 van de Rft. Daarnaast is geconcludeerd dat met de

begroting 2017 voldoende invulling aan de eerste drie punten van de aanwijzing is gegeven. Daardoor wordt de regering van Sint Maarten weer in staat gesteld om te lenen.

Wel heeft het Cft een aantal kanttekeningen gemaakt bij de begroting. In de eerste plaats blijft, net als in voorgaande jaren, het algehele voorbehoud op de kapitaaldienst vooralsnog gehandhaafd omdat deze onvoldoende inzichtelijk is. Daarnaast heeft het Cft aangegeven dat de begroting 2017 strikte monitoring behoeft. De reden hiervoor is dat de begroting in toenemende mate afhankelijk wordt van incidentele inkomsten. Er is sprake van circa een verdubbeling van de incidentele inkomsten ten opzichte van 2016. Om te voorkomen dat net als in 2016 geconcludeerd moet worden dat niet meer aan de normen uit de Rft wordt voldaan, en diensgevolge niet meer kan worden geleend, is het van belang deze inkomsten in 2017 eerder in het jaar te realiseren.

Vanwege de problematiek op ICT-gebied is er nog geen financiële rapportage beschikbaar over het eerste kwartaal 2017. Het Cft heeft op 24 mei gerappelleerd. Het oplossen van de ICT-problematiek duurt echter langer dan aanvankelijk verwacht. In de eerste helft van 2017 heeft Sint Maarten te maken gehad met een tweede aanval op de ICT-systemen. Zodoende is tijdens de collegereis in juni 2017 afgesproken dat een rapportage wordt opgesteld over het eerste halfjaar in plaats van afzonderlijke rapportages over het eerste en tweede kwartaal. Op basis van de ontvangen voorlopige cijfers over 2017 van de landsontvanger kan worden geconcludeerd dat de structurele inkomsten over het eerste half jaar iets boven de raming binnen komen maar dat de incidentele inkomsten wederom achterblijven. Sint Maarten zal in het derde kwartaal van 2017 de zeilen moeten bijzetten om deze alsnog te realiseren. Inmiddels heeft het Cft op 26 juli een uitvoeringsrapportage ontvangen over de gehele eerste helft van 2017. De uitkomsten van dit rapport wijken niet veel af van de door de Landsontvanger verstrekte voorlopige cijfers ten aanzien van de ontvangsten.

Begrotingsvoorbereiding 2018

Op 13 april 2017 heeft het Cft de minister van Financiën bericht in het kader van de voorbereiding van de begroting 2018. In de eerste plaats heeft het Cft aandacht gevraagd voor het tijdig aanleveren van de begroting. De minister van Financiën heeft toegezegd de begroting 2018 tijdig op te stellen zodat deze ook tijdig kan worden behandeld door de Staten en vastgesteld door de Gouverneur. Ook heeft het Cft aandacht gevraagd om de begroting van Sint Maarten in mindere mate afhankelijk te laten zijn van incidentele inkomsten. Dit kan onder meer gerealiseerd worden door het uitbreiden van de belastinggrondslagen en het verbeteren van de compliance. Ten derde heeft het Cft geadviseerd om beleid op te stellen met betrekking tot dividenden vanuit overheidsentiteiten. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de lange termijn investeringen, draagkracht en stabiliteit van deze entiteiten. Ten aanzien van de kapitaaldienst is het Cft met het ministerie van Financiën in overleg over een nieuw format voor de kapitaaldienst. Dit format heeft het doel inzicht in de kapitaaldienst te vergroten.

Leningen

Op 12 april 2017 heeft Sint Maarten het Cft een leenverzoek gedaan ten behoeve van diverse projecten, waaronder de belastingdienst. De omvang van het leenverzoek is ANG 30,0 miljoen. Op 4 mei heeft het Cft zijn advies op de leenaanvraag gegeven. In dit advies stelt het Cft dat in principe aan de noodzakelijke voorwaarden is voldaan om in te kunnen stemmen met het leenverzoek. Hierbij wordt echter vastgesteld dat ANG 21,6 miljoen reeds in de begroting is opgenomen, maar dat dit voor het overige deel (ANG 8,4 miljoen) nog niet het geval is. Daarom heeft het Cft geadviseerd om op een zo

kort mogelijke termijn een begrotingswijziging op te stellen om dit bedrag alsnog in de begroting op te nemen.

Sint Maarten heeft aangegeven te willen investeren in de belastingdienst. Gelet op het belang van deze noodzakelijke investering voor de verbetering van de compliance heeft het Cft aangegeven dit mogelijk als 'special project' te willen beschouwen aangezien de omvang van het project te omvangrijk is om binnen de bestaande kapitaaldienst te financieren. Met Sint Maarten is afgesproken dat er in ieder geval een adequaat onderbouwde business case opgesteld wordt, die vervolgens ten behoeve van de advisering door het Cft van een second opinion wordt voorzien van een onafhankelijke partij met voldoende kennis en ervaring met dergelijke projecten te worden voorgelegd. Ook is het noodzakelijk dat een dergelijk project daadwerkelijk is opgenomen in de begroting alvorens om een lening wordt verzocht. Tot slot zal het Cft toetsen of het hier daadwerkelijk investeringen betreft die voldoen aan de SNA-criteria.

Aanwijzing

Op 2 maart 2017 heeft het Cft de Rijksministerraad op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de aanwijzing. Aangegeven is dat Sint Maarten op serieuze wijze invulling tracht te geven aan de punten van de aanwijzing. Deze richt zich op vier punten, te weten begrotingstekorten uit het verleden compenseren, het volledig opnemen van zorg- en pensioenuitgaven in de begroting, het oplossen van de betalingsachterstanden en het nemen van maatregelen om het zorgstelsel en de oudedagsvoorzieningen structureel betaalbaar te houden.

Ten behoeve van het eerste punt van de aanwijzing, het compenseren van tekorten, heeft Sint Maarten reeds ANG 64,0 miljoen opgenomen in de meerjarenbegroting. Indien een additioneel bedrag van ANG 0,8 miljoen middels een begrotingswijziging nog in de begroting 2017 wordt verwerkt is dit toereikend om ook het tekort 2015 te dekken.

Ten aanzien van het tweede punt, het volledig opnemen van de zorg- en pensioenuitgaven in de begroting heeft het Cft al in een eerder stadium geconcludeerd dat hieraan voldoende invulling is gegeven. Ook met het derde punt, het oplossen van de betalingsachterstanden heeft Sint Maarten in 2016 een behoorlijke slag gemaakt. Het totaal aan achterstanden is volgens Sint Maarten gedurende het jaar 2016 met ANG 43,9 miljoen gedaald van ANG 190,8 miljoen naar ANG 146,9 miljoen. Na ontvangst van de vereffeningsgelden ter waarde van ANG 59,4 miljoen zijn in het eerste half jaar van 2017 de betalingsachterstanden volgens opgave van de regering van Sint Maarten verder teruggebracht tot ANG 87,7 miljoen.

Ten aanzien van het vierde punt, het nemen van maatregelen om het zorgstelsel en de oudedagsvoorziening structureel betaalbaar te houden, is in de eerste helft van 2017 progressie geboekt. Zo zijn convenanten getekend tussen APS, de vakbonden en de overheid. Naar verwachting wordt in de loop van 2017 ook de nodige wet- en regelgeving hieromtrent vastgesteld, zodat implementatie met ingang van 2018 plaats kan vinden. Ten aanzien van de maatregelen met betrekking tot het zorgstelsel is Sint Maarten momenteel bezig met het opstellen en behandelen van een Landsverordening. De Landsverordening zou gedurende 2017 nog vastgesteld kunnen worden. Nadere invulling aan de herziening van het zorgstelsel, en dus de landsverordening, zal daarna worden gegeven

door onderliggende landsbesluiten. Dit proces zal nog de nodige tijd in beslag nemen waardoor Implementatie van de maatregelen niet eerder dan 2020 zal kunnen plaatsvinden.

Overige onderwerpen Sint Maarten

Sint Maarten Medical Center (SMMC)

Al geruime tijd wordt op Sint Maarten gewerkt aan de voorbereiding van de bouw van een nieuw ziekenhuis. Het Cft heeft bijzondere aandacht voor de realisatie vanwege de omvang van het project en de mogelijke meerjarige budgettaire risico's voor de begroting van het land Sint Maarten. Het Cft heeft hierbij gewezen op het belang van een sluitende business case.

In de afgelopen periode hebben de werkzaamheden een paar maanden stilgelegen vanwege de uitspraak van de rechter in een geschil tussen een van de deelnemers aan de aanbesteding en de aanbesteder (SZV). Dit geschil is inmiddels met een schikking tussen partijen opgelost en de werkzaamheden zijn hervat. Het bouwbedrijf INSO, is momenteel bezig met het ontwerp van het nieuwe ziekenhuisgebouw.

Collectieve sector en rentelastnorm

Het totaal aan leningen en betalingsachterstanden van Sint Maarten bedraagt eind juni 2017 circa ANG 633 miljoen (33% bbp). In de tweede helft van 2017 is de regering van Sint Maarten voornemens om het restant van de schuld aan APS af te lossen, alsmede om een lening van 30 miljoen, die door het Cft is goedgekeurd, aan te trekken. De rentelastnorm bedraagt (2015) ANG 31,9 miljoen terwijl het totaal aan rentelasten van de collectieve sector in 2017 circa ANG 14,1 miljoen bedraagt (44 % van de rentelastnorm).

Overheidsentiteiten

Net als op Curaçao zijn afspraken gemaakt om de mogelijke risico's van overheidsentiteiten voor de begroting in kaart te brengen. In dit kader worden de op verzoek van het Cft ontvangen jaarrekeningen van overheidsentiteiten geanalyseerd en vinden indien nodig gesprekken plaats met de entiteiten. Op die manier kan vast worden gesteld of de in de begroting opgenomen concessies, dividenden en overige afdrachten realistisch zijn. Gedurende de eerste helft van 2017 zijn reeds een aantal gesprekken met entiteiten gehouden om meer inzicht in hun huidige financiële situatie te kunnen krijgen. In de komende periode zullen gesprekken plaatsvinden, en zal onder andere nadruk worden gelegd op de aanlevering van de nog ontbrekende jaarrekeningen, en de noodzaak van het komen tot vastgesteld dividendbeleid.

Financieel beheer

Sint Maarten heeft aangegeven de aandacht voor het financieel beheer te willen intensiveren. Ter verbetering van het financieel beheer heeft de Raad van Ministers in juni 2016 13 deelprojectplannen vastgesteld welke in samenwerking met de accountant zijn opgesteld. Het uitvoeren van deze plannen dient het mogelijk te maken om bij de jaarrekening 2020 een goedkeurende verklaring te krijgen van de accountant. In 2017 ligt de nadruk op de plannen met betrekking tot de administraties van debiteuren, crediteuren en de materiële vaste activa. In de tweede helft van 2017 zal voor Sint Maarten een

financieel beherdag worden georganiseerd waarop ook nader over de voortgang van de deelprojectplannen zal worden gesproken.